

Odluka Suda od 14. prosinca 1995.

Predmet C-312/93.

Peterbroeck, Van Campenhout & Cie SCS v država Belgija. –

Zahtjev za prethodnim tumačenjem: Cour d'appel de Bruxelles – Belgija.

Ovlaštenje nacionalnog suda da razmatra svoj zahtjev: pitanje je li nacionalno pravo u skladu s pravom Zajednice.

European Court reports 1995. Stranica I-04599

Ključni pojmovi

Pravo Zajednice – Izravni učinak – Prava pojedinca – Zaštita od strane nacionalnih sudova – Pravni postupci – Detaljna nacionalna postupovna pravila – Pretpostavke primjene – Nacionalna pravila koja sprječavaju postupak prethodnog pitanja – Isključena – Nacionalna pravila koja sprječavaju nacionalni sud da na vlastitu inicijativu odlučuje o povredi prava Zajednice koji nije podignut u određenom roku od strane tužitelja – Primjena je isključena u istom predmetu

(Ugovor o EEZ, članci 5. i 177.)

Sažetak

Prema načelu suradnje iz članka 5. Ugovora, na sudovima je država članica da osiguraju pravnu zaštitu koju pojedincima daje izravni učinak prava Zajednice. U nedostatku pravila Zajednice koja uređuju materiju, na domaćem je pravnom sustavu svake države članice da odredi sudove koji će imati nadležnost i da donese detaljna postupovna pravila o radnjama kojima se štite prava koja pojedincima daje izravni učinak prava Zajednice. No, takva pravila ne smiju biti manje povoljna od onih koja uređuju slične domaće radnje ili biti nemoguća ili preteška za ostvarivanje prava koja proizlaze iz prava Zajednice. Pravilo nacionalnog prava koje sprječava postupak predviđen člankom 177. Ugovora treba, u tom pogledu, biti otklonjeno.

Svaki predmet u kojem se javlja pitanje da li nacionalnu postupovnu odredbu koja čini primjenu prava Zajednice nemogućom ili preteškom treba analizirati s obzirom na ulogu te

odredbe u postupku, njen napredak i posebne karakteristike, shvaćene kao cjelinu, pred različitim nacionalnim instancama. U svjetlu tih analiza temeljna načela domaćeg pravnog sustava, kao što je zaštita prava obrane, načelo pravne sigurnosti i pravilno provođenje postupka, trebaju, kada je prikladno, biti uzeta u obzir.

U tom pogledu, iako se nametanju roka od šezdeset dana tužiteljima za podizanje novog zahtjeva na temelju prava Zajednice ne može prigovoriti kao takvom, pravo Zajednice isključuje primjenu domaćeg postupovnog pravila čiji je učinak spriječiti nacionalni sud, pred kojim se vodi postupak u kojem je nadležan, da odlučuje na vlastitu inicijativu je li mjera domaćeg prava u skladu s odredbom prava Zajednice kada se na potonju odredbu tužitelj nije pozvao u određenom roku, u predmetu u kojem: je nacionalni sud pred kojim se vodi glavni postupak prvi sud koji može uputiti prethodno pitanje Europskom sudu; propisani rok je prošao u vrijeme kada taj sud održava raspravu te nema mogućnost odlučivanja na vlastitu inicijativu o pitanju usklađenosti; se čini da ni jedan drugi sud u daljnjim postupcima ne može na vlastitu inicijativu odlučivati o pitanju usklađenosti nacionalne mjere s pravom Zajednice; i nemogućnost nacionalnih sudova da postavljaju pitanja o pravu Zajednice na vlastitu inicijativu se ne čini razumno opravdanom načelima kao što su načelo pravne sigurnosti ili pravičnog postupka.

Stranke

U predmetu C-312/93,

povodom zahtjeva za prethodnim tumačenjem na temelju članka 177. Ugovora o EEZ koje je Sudu uputio Cour d'Appel, Brussels, u postupku pred tim sudom između

Peterbroeck, Van Campenhout & Cie SCS

i

države Belgije

o interpretaciji prava Zajednice koje se odnosi na ovlast nacionalnog suda da odlučuje na vlastitu inicijativu o pitanju je li nacionalni propis u skladu s pravom Zajednice,

SUD,

U sastavu: [izostavljeno]

donosi sljedeću

Presudu

Osnova

1. Presudom od 28. svibnja 1993., koja je primljena na Sudu 10. lipnja 1993., Cour d'Appel (Žalbeni sud), Brussels, je uputio prethodno pitanje Sudu na temelju članka 177. Ugovora o EEZ o interpretaciji prava Zajednice koje se odnosi na ovlaštenje nacionalnog suda da odlučuje na vlastitu inicijativu o pitanju je li nacionalno pravo u skladu s pravom Zajednice.
2. Pitanje je postavljeno u postupku između belgijskog društva s ograničenom odgovornošću, Peterbroeck, Van Campenhout & Cie (dalje „Peterbroeck“) i države Belgije s obzirom na primjenjivu tarifu poreza za nerezidente.
3. U poreznom razdoblju 1974. godine nizozemsko poduzeće Continentale & Britse Trust BV (dalje „CBT“) je ostvarilo iz Peterbroeck prihod kao aktivni partner u iznosu od 6 749 112 BFR. Kada je CBT-u naplaćen porez za nerezidente za porezno razdoblje 1975. Godine, Peterbroeck, kao pravni zastupnik CBT-a u Belgiji, je uložio prigovore 22. srpnja 1976. i 24. siječnja 1978. Županijskom upravitelju izravnih doprinosa (dalje „Upravitelj“).
4. Nakon što je većina tih prigovora odbijena od starne Upravitelja 23. kolovoza 1979., Peterbroeck, nastupajući za svoj račun i, koliko je potrebno, za račun CBT-a, je pokrenuo postupak pred Cour d'Appel, Brussels, 8. listopada 1979. Kako sada stvari stoje u glavnom postupku, jedino neriješeno pitanje je stopa poreza koja je primjenjiva na prihod koji je ostvario CBT, a za koju je Upravitelj odredio da bude 44.9%, a ako bi se radilo o prihodu belgijskog poduzeća stopa ne bi prelazila 42%.
5. Samo pred Cour d'Appel je Peterbroeck tvrdio po prvi puta da primjena stope poreza koja je viša od one koja je primjenjiva na belgijsko poduzeće na poduzeće koje ima sjedište u

Nizozemskoj čini prepreku slobodi poslovnog nastana koja je zabranjena člankom 52. Ugovora o EEZ.

6. Belgijska država je tvrdila da je taj argument novi prigovor koji je nedopustiv jer je uložen izvan vremenskog roka propisanog u kombinaciji odredaba drugog stavka članka 278., drugog stavka članka 279. i članka 282. Code des Impôts sur les Revenus (Zakonik o porezu na dobit, dalje „CIR“), u verziji koja je bila na snazi u kritično vrijeme. Prema tim odredbama, prigovori koji nisu podignuti u žalbi, ni uzeti u obzir na vlastitu inicijativu od strane Upravitelja, mogli su biti podignuti od strane žalitelja poreznog obveznika ili u žalbenom dokumentu ili pisanom obavijesti Registru Cour d'Appel, podložno roku od 60 dana s učinkom od Upraviteljevog slanja ovjerene kopije pobijane odluke zajedno sa svim dokumentima koji se odnose na prigovor poreznog obveznika. Smatra se da, prema belgijskoj sudskoj praksi, je prigovor nov za potrebe gore spomenutih odredaba ako po prvi puta postavlja pitanje koje se po svom predmetu, prirodi ili pravnom temelju razlikuje od onih koja su već pred Upraviteljem.
7. Cour d'Appel je zaključio da, s obzirom da je članak 52. Ugovora prvi puta korišten kao temelj žalbe pred njim, je to nova žalba, u smislu bitnih odredaba CIR. Također je zaključio da te odredbe sprječavaju sud da na vlastitu inicijativu uloži taj prigovor, koji porezni obveznik više nije pred njim mogao uložiti. No, smatrao je da bi primjena tih postupovnih pravila uklonila njegovo ovlaštenje da razmatra pitanje je li nacionalno pravo u skladu s pravom Zajednice i da bi ograničila mogućnost koju ima prema članku 177. Ugovora da uputi Europskom sudu prethodno pitanje u vezi interpretacije prava Zajednice.
8. Cour d'Appel je dalje zaključio da, iako se postupovna pravila o kojima je riječ također primjenjuju na većinu žalbi koje su utemeljene na domaćem pravu, belgijska sudska praksa dopušta iznimke za žalbe koje navode kršenje ograničenog broja načela domaćeg prava, posebno vremensko ograničenje prava na naplatu poreza i snagu res iudicata.
9. Konačno, uputio je na sudsku praksu ovog Suda, koja traži da nacionalni sudovi osiguraju pravnu zaštitu koju pojedincima pruža izravni učinak prava Zajednice i koja daje nacionalnim

sudovima ovlaštenje da poduzmu sve što je nužno da otklone nacionalne odredbe koje bi mogle stajati na putu pravu Zajednice da ima potpuni učinak.

10. U svjetlu navedenoga, Cour d'Appel, Brussels, je odlučio zastati s postupkom i uputiti sljedeće prethodno pitanje Europskom sudu:

„Treba li pravo Zajednice interpretirati tako da znači da nacionalni sud koji odlučuje u slučaju koji se odnosi na pravo Zajednice mora otkloniti odredbu nacionalnog prava za koju smatra da čini ovlaštenje nacionalnog suda da primjenjuje pravo Zajednice koje mora štititi što je podložno tome da tužitelj u sporu treba podnijeti zahtjev hitno u kratkom vremenskom periodu koji se, ipak, ne primjenjuje na zahtjeve koji se temelje na povredi – iako ograničenog – broja načela nacionalnog prava, posebno u odnosu na ograničenje prava na naplatu poreza izvan određenog roka i snagu res iudicata?“

11. Uzevši u obzir činjenice u slučaju pred nacionalnim sudom kako su izložene u njegovoj presudi na temelju koje upućuje prethodno pitanje, taj sud u biti želi da se odredi, prvo, da li pravo Zajednice isključuje primjenu domaćeg postupovnog pravila čiji je učinak, u okolnostima postupka kao što su one o kojima je riječ u glavnom postupku, spriječiti nacionalni sud, u pogledu predmeta koji spada u njegovu nadležnost, da na vlastitu inicijativu razmatra da li je mjera domaćeg prava u skladu s odredbom prava Zajednice kada se na potonju tužitelj nije pozvao u određenom roku. Drugo, nacionalni sud pita da li pravo Zajednice isključuje primjenu takvog pravila kada omogućava iznimke za određene zahtjeve koji su utemeljeni na načelima domaćeg prava.

Prvi dio pitanja

12. Što se tiče prvog dijela pitanja, kao što je tu preimenovan, Sud je dosljedno odlučivao da je, prema načelu suradnje iz članka 5. Ugovora, na državama članicama da osiguraju pravnu zaštitu koju pojedinci izvode iz izravnog učinka prava Zajednice. Kada ne postoje pravila Zajednice koja uređuju to pitanje, na domaćem je pravnom sustavu svake države članice da odredi sudove koji će biti nadležni i da donese detaljna postupovna pravila koja uređuju radnje kojima se štite prava koja pojedinci izvode iz izravnog učinka prava Zajednice. No, takva pravila ne smiju biti manje povoljna od onih kojima se reguliraju slične domaće radnje ili činiti nemogućim ili preteškim ostvarivanje prava koja im daje pravo Zajednice (vidi,

posebno, odluke u predmetu 33/76 Rewe v Landwirtschaftskammer fuer das Saarland [1976] ECR 1989, točka 5., predmet 45/76 Comet v Produktschap voor Siergewassen [1976] ECR 2043, točke 12. do 16., predmet 68/79 Hans Just v Danish Ministry for Fiscal Affairs [1980] ECR 501, točka 25., predmet 199/82 Amministrazione delle Finanze dello Stato v San Giorgio [1983] ECR 3595, točka 14., spojeni predmeti 331/85, 376/85 i 378/85 Bianco and Girard v Directeur Général des Douanes des Droits Indirects [1998] ECR 1099, točka 12., predmet 104/86 Komisija v Italija [1988] ECR 1799, točka 7., spojeni predmeti 123/87 i 330/87 Jeunehomme and EGI v Belgian State [1988] ECR 4517, točka 17., predmet C-96/91 Komisija v Španjolska [1992] ECR I-3789, točka 12., i spojeni predmeti C-6/90 i C-9/90 Francovich and Others v Italian Republic [1991] ECR I-5357, točka 43.).

13. Sud je također zaključio da se pravilo nacionalnog prava koje sprječava provođenje postupka iz članka 177. Ugovora treba otkloniti (vidi odluku u predmetu 166/73 Rheinmuehlen v Einfuhr-und Vorratsstelle fuer Getreide und Futtermittel [1974] ECR 33, točke 2. i 3.).

14. Za potrebu primjene tih načela, svaki predmet u kojem dođe do pitanja da li nacionalna postupovna odredba koja čini primjenu prava Zajednice nemogućom ili preteškom treba biti analizirana u odnosu na ulogu te odredbe u postupku, njen naapredak i posebne značajke, promatrane kao cjelinu, pred različitim nacionalnim instancama. U svjetlu te analize temeljna načela domaćeg pravnog sustava, kao zaštita prava obrane, načelo pravne sigurnosti i pravičnog postupka, trebaju, kada je to prikladno, biti uzeta u obzir.

15. U ovom predmetu, prema domaćem pravu, tužitelj ne može više podići pred Cour d'Appel novu žalbu utemeljenu na pravu Zajednice kada prođe rok od 60 dana od kad je Upravitelj poslao ovjerenu kopiju pobijane odluke.

16. Iako se samom roku od 60 dana koji ima tužitelj ne može prigovoriti kao takvom, potrebno je istaknuti posebne karakteristike postupka o kojem je riječ.

17. Prije svega, Cour d'Appel je prvi sud koji može uputiti prethodno pitanje Europskom sudu jer je Upravitelj pred kojim se provodi prvostupanjski postupak član poreznih vlasti i,

posljedično, nije sud u smislu članka 177. Ugovora (vidi, o ovom učinku, odluku u predmetu C-24/92 Corbiau [1993] ECR I-1277).

18. Drugo, propisani rok zbog prolaska kojega Cour d'Appel nije mogao na vlastitu inicijativu razmatrati sukladnost mjere domaćeg prava s pravom Zajednice je počeo teći od trenutka kada je Upravitelj poslao ovjerenu kopiju pobijane odluke. To znači, u ovom slučaju, da je rok u kojem tužitelj može podići nove žalbe prošao u vrijeme kada je Cour d'Appel bio onemogućen razmatrati pitanje sukladnosti.
19. Treće, izgleda da niti jedan drugi nacionalni sud u daljnjem postupku ne može na vlastitu inicijativu razmatrati pitanje sukladnosti nacionalne mjere s pravom Zajednice.
20. Konačno, nemogućnost da nacionalni sudovi razmatraju pitanja prava Zajednice na vlastitu inicijativu se ne čini mogućim opravdati načelima kao što su pravna sigurnost ili pravičan postupak.
21. Odgovor na pitanje koje je uputio Cour d'Appel, Brussels, stoga treba biti da pravo Zajednice isključuje primjenu domaćeg postupovnog pravila čiji učinak, u okolnostima postupka kao što su one o kojima se radi u glavnom postupku, je da spriječi da nacionalni sud, u predmetu koji je u njegovoj nadležnosti, razmatra na vlastitu inicijativu da li je mjera domaćeg prava u skladu s odredbom prava Zajednice kada se tužitelj na potonju nije oslanjao u određenom roku.

Drugi dio pitanja

22. U svjetlu rečenoga, nije nužno razmatrati drugi dio pitanja, kako je gore navedeno.

Odluka o troškovima

[izostavljeno]

Operativni dio

Na temelju toga,

SUD,

odgovara na pitanje koje mu je uputio Cour d'Appel, Brussels, odlukom od 28. svibnja 1993.,
te donosi odluku:

Pravo Zajednice isključuje primjenu domaćeg postupovnog pravila čiji učinak, u okolnostima postupka kao što su one o kojima se radi u glavnom postupku, je da spriječi da nacionalni sud, u predmetu koji je u njegovoj nadležnosti, razmatra na vlastitu inicijativu da li je mjera domaćeg prava u skladu s odredbom prava Zajednice kada se tužitelj na potonju nije oslanjao u određenom roku.